

REMISSVAR

Datum
2017-10-24
Er referens
M2017/01473/Ke

Diariernr
4.2.3.b-H17-05802

Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

m.registrator@regeringskansliet.se
jerker.forsell@regeringskansliet.se

Remissvar om Naturvårdsverkets redovisning av
regeringsuppdrag om källor till mikroplaster och förslag på
åtgärder för minskade utsläpp i Sverige (Rapport 6772)

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen stöder sammanfattningsvis de föreslag som berör Kemikalieinspektionens ansvarsområde och anser att de är rimliga, sett till kunskapsläget. Vi har dock inte gjort någon djupare bedömning av de åtgärdsförslag i rapporten som inte berör oss direkt.

Kemikalieinspektionen instämmer i Naturvårdsverkets bedömning att hygienprodukter (och andra kemiska produkter) inte bör omfattas av analyser och vidare åtgärder i rapporten, med hänvisning till andra pågående arbeten.

Kemikalieinspektionen saknar beskrivningar i rapporten av framtida trender i utsläpp från olika källor, vilket hade varit relevant i bedömningen av vilka källor som bör prioriteras och åtgärdas.

Vi noterar och instämmer i förslagen om Kemikalieinspektionens ansvar eller delaktighet i följande åtgärder eller insatser vilka vi bedömer kan ske inom befintliga budgetramar

- att anordna workshop i dialoggrupp för textil med tema mikroplaster orsakade av syntetfibrer (planerat - i samarbete med Naturvårdsverket)
- att ta fram information till allmänhet/hushåll om mikroplast från textiltvätt (förslag - Konsumentverket i samråd med bl.a. Kemikalieinspektionen)
- att verka för utvärdering av effekter på mikroplastutsläpp av filter på tvättmaskiner, samt verka för utveckling av ekodesignrekommendationer angående filter för tvättmaskiner (förslag - Energimyndigheten i samarbete med Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen)
- att delta i beställargrupp om minskad miljöpåverkan från konstgräsplaner (initierat i september 2017 - Kemikalieinspektionen har en stödjande roll)
- att följa och delta i det fortsatta arbetet i EU med riskbedömning och regelutveckling gällande farliga och särskilt farliga ämnen i gummigranulat (förslag - i samarbete med Naturvårdsverket).

Kemikalieinspektionen anser att den samlade bedömningen i rapporten av uppskattningarna av utsläpp av mikroplaster från båtbottnfärger är otydlig. Kemikalieinspektionen instämmer dock i att åtgärder i syfte att minska utsläppen av biocider från båtbottnfärger sannolikt har synergier ifråga om utsläpp av mikroplast och att det saknas motiv för andra förslag om skärpt styrning av utsläpp idag. Vi vill samtidigt uppmärksamma att övergången till nya produkter som godkänns enligt biocidförordningen möjligen kan leda till en viss ökning av bidrag av mikroplast från båtbottnfärg.

Kemikalieinspektionen ser behov av ytterligare forskning och analyser för att öka kunskapen om källor och spridningsvägar för mikroplaster till miljön. Det gäller till exempel spridningen av mikroplaster

- till mark via slam från reningsverk och vilka konsekvenser det kan få även för marklevande organismer
- från industriella processer (andra än primärproduktion av plast) direkt till vattenmiljön eller till avloppsreningsverk
- från byggsektorn, under såväl byggnation, som underhåll och hantering av byggnadsavfall.

Synpunkter

Åtgärdsförslag som berör Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen avgränsar sitt yttrande om åtgärder till de förslag där Kemikalieinspektionen omnämns specifikt. Vi noterar sådant ansvar i fråga om workshop i branschdialoger, information till allmänhet/hushåll och ekodesigndirektivet vad gäller mikroplaster från syntetfibrer i kläder/textil, samt beställargrupp och EU-arbete kring gummigranulat vad gäller konstgräsplaner.

Avsnitt 3

Kemikalieinspektionen saknar beskrivningar av framtida trender i utsläpp från de olika källor till mikroplast som identifierats i Naturvårdsverkets rapport. Beskrivningar av referensalternativ för olika källor, med hänsyn till trolig framtida utveckling, skulle kunna ha betydelse i bedömningen av vilka källor som bör prioriteras och åtgärdas.

En av de källor som skulle ingå i analysen var kemiska produkter, men denna källa har prioriterats ned i Naturvårdsverkets undersökning med hänvisning till andra pågående arbeten hos bland annat Kemikalieinspektionen. Kemikalieinspektionen instämmer i denna prioritering och anser att den är rimlig också med hänsyn till vilka andra viktiga källor till utsläpp som identifierats.

Avsnitt 8

Naturvårdsverket pekar i sammanfattningen av rapporten på båtbottnfärger som en viktig källa till mikroplaster i Sverige. Men i avsnittet om bedömning av nationella

styrningsmöjligheter sägs att båtbottnfärg sannolikt står för en relativt liten del av de totala utsläppen och att utsläppsberäkningen är mycket osäker. De uppskattningar av utsläpp av mikroplaster från båtbottnfärger som Kemikalieinspektionen och Havs- och vattenmyndigheten har gjort som underlag till Naturvårdsverket pekar på betydligt mindre mängd utsläpp än vad IVL Svenska miljöinstitutet uppskattat i en kartläggning gjord på Naturvårdsverkets uppdrag. Vi saknar en tydlig sammanvägd bedömning av de tillsynes motstridiga underlagen och osäkerheterna i uppskattningar av utsläpp. Vi håller ändå med Naturvårdsverket om att åtgärder i syfte att minska utsläppen av biocider från båtbottnfärger sannolikt har synergier ifråga om utsläpp av mikroplast och att det saknas motiv för andra förslag om skärpt styrning av utsläpp idag.

Kemikalieinspektionen noterar därtill att det inkommit uppgifter från färgbranschen att båtbottnfärgerna på svenska marknaden av branschen betraktas som tämligen föråldrade och att nyare formuleringar troligen har bindemedel baserade på olika typer av plast, till skillnad från äldre färger som är baserade på annan bindemedelsteknologi till exempel kolofonium. Övergången till nya produkter som godkänns enligt biocidförordningen kan därmed möjligen leda till en viss ökning av bidrag av mikroplast från båtbottnfärg. Det är svårt att dra en tydlig slutsats på dessa uppgifter idag men vi vill ändå uppmärksamma frågan.

Avsnitt 10

Kemikalieinspektionen håller med om att det behövs mer forskning om ”vad som sker med mikroplast (i slam, Kemikalieinspektionens anm.) som hamnar på åkermark, och om mikroplasten kan nå havet den vägen”. Kemikalieinspektionen ser alltså behov av ytterligare forskning och analyser för att öka kunskapen om källor och spridningsvägar för mikroplaster till miljön. Det gäller till exempel spridningen av mikroplaster

- till mark via slam från reningsverk och vilka konsekvenser det kan få även för marklevande organismer
- från industriella processer (andra än primärproduktion av plast) direkt till vattenmiljön eller till avloppsreningsverk
- från byggsektorn, under såväl byggnation, som underhåll och hantering av byggnadsavfall.

Enligt en dansk studie utförd av Vollersten och Hansen 2017¹ utgör plastpartiklar två procent av torrvikten i slam. I en irländsk rapport utförd av Mahon et al, 2017² har man också identifierat spridning av slam som en potentiell betydande källa för mikroplast i färsk- och dricksvatten. Författarna till den senare rapporten betonar behovet av mer kunskap om hur partiklar som appliceras på land kan transporteras till vattensystemen. Ytterligare satsningar på mer avancerad rening för att avskilja de kvarvarande partiklarna i utgående vatten från avloppsreningsverk innebär samtidigt

¹ Vollersten och Hansen, 2017. Microplastic in Danish wastewater. Sources, occurrence and fate.

² Mahon et al, 2017. Scope, fate risks and impacts of microplastic pollution in Irish freshwater systems.

ökat behov av kunskap om exponering och effekter (på land och i vattenmiljön) av mikroplasten i slam.

Avsnitt 11

Vi stöder sammanfattningsvis de förslag som berör Kemikalieinspektionens ansvarsområde och anser att de är rimliga, sett till kunskapsläget. Vi har dock inte gjort någon djupare bedömning av de åtgärdsförslag i rapporten som inte berör oss direkt.

Kemikalieinspektionen ser också behov av ytterligare studier och analyser vad gäller potentiella utsläpp från industriella processer (andra än primärproduktion av plast) och från byggsektorn. Dessa utsläppskällor är relevanta också för Kemikalieinspektionens del, då kemiska produkter (som sannolikt innehåller mikroplast i olika former) används i stora volymer inom sådana verksamheter. Här saknas både kunskap om åtgärdsbehov och -möjligheter och ansvarsfrågor borde utredas närmare.

I detta ärende har generaldirektör Nina Cromnier beslutat. Helena Bergström har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Dag Lestander, Helena Parkman, jurist Johan Forsberg och Markus Klar deltagit.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Nina Cromnier

Helena Bergström